

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Гулів Ілгар Елхан огли

студент,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ГАРАНТІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ В УКРАЇНІ

Конституційний лад України є системою суспільних відносин, передбачених і гарантованих Конституцією України та законами, прийнятими на її основі і відповідно до неї. Конституційний лад опосередковує насамперед суспільний та державний лад.

У науці конституційного права вчені по-різному визначають зміст гарантій конституційного ладу. Так, вітчизняний правник М.І. Козюбра пропонує таку систему гарантій конституційного ладу: український народ, Конституція і закони України, Українська держава в цілому і в особі її спеціалізованих інститутів (організацій, служб), Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади України; Конституційний Суд України, суди загальної юрисдикції і прокуратури, політичні партії і громадські організації [1, с. 122].

За суттю конституційний лад являє собою певний тип конституційно-правових відносин, зумовлених рівнем розвитку суспільства, держави, права. Нинішній конституційний лад України за своєю суттю є перехідним, змішаним.

За змістом конституційний лад опосередковує насамперед передбачені і гарантовані Конституцією України державний і суспільний лад, конституційний статус людини і громадянина, систему безпосереднього народовладдя, системи державної влади і місцевого самоврядування, територіальний устрій, основи національної безпеки та інші важливі інститути конституційно-правових відносин України.

За формою конституційний лад являє собою систему основних організаційних і правових форм суспільних відносин, передбачених Конституцією України, і є ліберально-демократичним.

Існуючий конституційний лад України, визначений Конституцією України, характеризується такими загальними принципами: суверенністю, демократизмом, гуманізмом, реальністю, системністю, науковою обґрунтованістю, історизмом, наступністю, програмним характером, гарантованістю.

Гуманізм конституційного ладу проявляється у закріпленій Конституцією національній, економічній, соціальній, культурній і екологічній політиці держави (так, статтями 11, 12, 16 Конституції України передбачено, що держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України. Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави. Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави).

Суверенність конституційного ладу полягає насамперед у визначенні, встановленні конституційного ладу й можливості його зміни лише волею народу України. Право визначати і змінювати конституційний лад України, зазначається у ст. 5 Конституції України, належить виключно народові й не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами [4]. Суверенність конституційного ладу означає як суверенітет народу, так і суверенітет держави (статті 1, 5 Конституції України). Важливою рисою національного конституційного ладу є його реальність, дійсність, тобто наявність цього ладу де-юре і де-факто. Конституційний лад має бути не формальним, атрибутивним, а дійсним, реальним, тобто відображати реально існуючі суспільні відносини на час прийняття відповідної конституції і на перспективу. Недопустимим є конституювання окремих інститутів суспільного і державного ладу, що не мають нічого спільного з реально існуючими

суспільними відносинами і є удаваними, символічними. Це призводить до невілювання самої конституції як вищої соціальної цінності та породжує правовий нігілізм у громадян. Важливим елементом системи гарантій конституційного ладу є спеціальні, юридичні гарантії, що включають нормативно-правові та організаційно-правові гарантії конституційного ладу.

Організаційно-правові гарантії конституційного ладу представлені системою суб'єктів конституційного права України, уповноважених забезпечувати реалізацію основних інститутів суспільного і державного ладу. Аналіз чинної Конституції України дає достатні підстави дійти висновку про те, що вона закріпила відносно цілісну систему організаційно-правових гарантій її конституційного ладу [3, с. 146]. До цієї системи входять: Український народ, Українська держава загалом і в особі її спеціалізованих інститутів (організацій, служб тощо). Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади. Конституційний Суд України, суди загальної юрисдикції, прокуратура та інші контрольно-наглядові органи, політичні партії та громадські організації, засоби масової організації, територіальні громади та органи і посадові особи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, міжнародні органи, організації тощо.

Тобто гарантами конституційного ладу України є практично всі основні суб'єкти конституційно-правових відносин.

Список використаних джерел:

1. Погорілко В.Ф. Загальні засади конституційного ладу України та його гарантії // Конституційне право України / За ред. В.Ф. Погорілка. – 2-е вид. – К., 2000. – С. 122.
2. Чушенко В.І., Заєць І.Я. Конституційне право України / В.І. Чушенко, І.Я. Заєць. – К., 2007. – С. 91.
3. Теорія держави і права / За заг. ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К., 2006. – С. 146.
4. Конституція України Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.